

Мовнокомунікативна компетентність фахівців авіаційної галузі: прагматичний аспект

У зв'язку із соціально-економічними трансформаціями суспільства, викликами сучасного ринку праці питання формування професійної мовнокомунікативної компетентності спеціалістів дедалі більше набуває актуальності. У статті розглянуто прагматичний аспект мовної комунікативної компетентності фахівців авіаційної галузі.

Ключові слова: компетентність, прагматичний аспект / компонент, термін, терміносполука

Загальний розвиток науково-технічного прогресу, виклики сучасного ринку праці зумовлюють оновлення змісту освіти в цілому, застосування інноваційних підходів в освітніх процесах вищої школи. Під цим кутом зору особливої ваги набирає модернізація мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців різних галузей, пріоритетом для яких повинно бути не тільки якісне виконання професійних завдань, а й логічний, аргументований виклад думки, вміння переконувати та ефективно впливати на співрозмовника (ділового партнера) у процесі спілкування. Погодимось з думкою Л. Мацько, яка зазначає, що особистість молодшої людини «формується переважно на мові, на її лексико-понятійному арсеналі та її засобами й розкривається як освічена яскрава індивідуальність» [3, с. 2].

Сьогодні питання мовнокомунікативної компетентності є актуальним і широко обговорюваним серед вчених – педагогів, мовознавців, лінгводидактів (А. Богуш, О. Горошкіна, І. Дроздова, С. Караман, К. Климова, О. Ковтун, Л. Кравець, Л. Мамчур, Л. Мацько, Н. Микитенко, Л. Овсієнко, Н. Остапенко, М. Пентилюк, Т. Симоненко, Л. Струганець та ін.).

Проблемою формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі присвячено дослідження О. Ковтун [2]. Погоджуємось із визначенням науковця, що під компетентністю слід розуміти якісну характеристику особистості, інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з набуття нормативно визначених знань, умінь і навичок у певній професійній діяльності до формування в особистості здатності успішно практично діяти, застосовуючи набутий життєвий досвід у конкретній професійній діяльності [2, с. 74].

У цьому контексті доцільним є розгляд саме прагматичного аспекту комунікативної мовної компетентності фахівця, у т.ч. авіаційної галузі.

Що ж слід розуміти під прагматичною складовою лінгвокомунікативних знань, умінь та навичок майбутнього спеціаліста?

Згідно з «Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти» основу комунікативної мовної компетентності складає комплекс компонентів: лінгвістичний, соціолінгвістичний та прагматичний [1].

Останній компонент безпосередньо пов'язаний із функціональним застосуванням лінгвістичного (теоретичні відомості про мову; структура мовної системи; мовна нормативність тощо) та соціолінгвістичного (соціокультурні умови використання мови; правила етикетних мовних норм між окремими особами та соціальними групами та ін.) аспектів. Разом з тим, прагматичний чинник, на наш погляд, є домінуючим саме для фахової мовної комунікації, оскільки передбачає здатність і готовність майбутнього спеціаліста комунікувати у професійному середовищі, застосовуючи термінологічний мовний арсенал, як невід'ємну складову фахового спілкування. Адже зміст прагматичного компонента передбачає наявність саме термінологічної мовленнєвої компетентності як організованої системи лінгвістичних знань про терміни, їх зміст і структуру, тлумачення, сприйняття, уміння оперувати та доцільно застосовувати термінологічну лексику у професійній практичній / науковій сферах.

Відтак формування «прагматичних» мовних навичок фахівцями авіаційної галузі є актуальним завданням, що передбачає низку етапів:

- дослідження генези терміносистеми авіаційної галузі (походження, специфіка становлення, закономірності розвитку фахових термінів);
- ознайомлення з історіографією питання (навчально-методичні джерела; фахові словники; термінологічні школи);
- аналіз специфіки функціонування «універсальної» авіа-термінології та доцільність використання українських термінологічних відповідників; поняття термінологічної синонімії;
- дослідження способів номінації авіа-термінів;
- вивчення деривативних особливостей терміносполук галузі;
- аналіз лексико-стилістичних принципів застосування термінів у професійній комунікації (усне та писемне мовлення);
- розширення та удосконалення лексикографічних навичок фахівця (оволодіння словниковим запасом галузевих термінологічних, перекладних та спеціальних словників).

Вище окреслена послідовність цілком відображає теоретико-практичний аспект удосконалення мовної комунікативної компетентності фахівців авіа-галузі.

На окрему увагу заслуговує граматична складова прагматичного аспекту комунікації. Адже уведення термінів до текстів наукового чи професійного мовлення ґрунтується не лише на теоретичних знаннях чи фаховому підході щодо вирішення проблеми, а й на здатності фахівця сприймати, інтерпретувати, аналізувати інформацію. Відтак комунікант повинен оперувати основними правилами побудови професійного дискурсу (відповідність меті та завданням комунікативної ситуації; доречність жанрово-стилістичного застосування окремих термінів; аналіз правильності побудови і змістового термінонаповнення мови «опонента» тощо).

Свідоме використання авіа-термінів та терміносполук, доцільність їх застосування, навички професійної комунікації (усної / писемної) літературною мовою – ознаки не лише високоякісного фахового мовлення, а й рівень фаховості працівника авіаційної галузі в цілому, що додатково

«забезпечується всією системою знань спеціаліста, які формуються в процесі загальнонаукової, загальнокультурної та професійної підготовки у вищому навчальному закладі» [5, с. 27]. Відтак мовна комунікативна компетентність – це поєднання властивостей, які разом роблять можливим компетентне виконання певного завдання фахівцем [4, с. 32].

Сучасний етап розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі характеризується прагненням науково-педагогічного складу цілеспрямовано розв'язувати актуальні завдання якісної підготовки високопрофесійних спеціалістів, що відповідає викликам сьогодення. Можемо констатувати, що у лінгводидактиці вищої школи превалюють тенденції, спрямовані на модернізацію змісту професійного мовлення майбутніх фахівців авіаційної галузі, що передусім передбачає термінологічну грамотність як головну прагматичну складову.

Отже, прагматичний аспект мовнокомунікативної компетентності майбутнього фахівця авіаційної галузі – це системний лінгво-особистісний компонент, що у поєднанні з іншими елементами мовної системи (лінгвістичної та соціолінгвістичної) дає можливість на високому фаховому рівні виконувати завдання та комунікувати у професійній сфері та суспільстві загалом.

Список літератури:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.doc
2. Ковтун О. Формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі : [монографія] / Ковтун О. – К. : Освіта України, 2012. – 448 с.
3. Мацько Л. І. Матимемо те, що зробимо. До питання формування мовної культури / Л. І. Мацько // Дивослово. – 2001. – № 9. – С. 2–3
4. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : моногр. / Ю. М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
5. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів : монограф. / Т. В. Симоненко. – Черкаси : Вид-во Вовчок О. Ю., 2006. – 328 с.